

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра географії України**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана/директора
з навчальної роботи
«11» вересня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТУДІЇ З РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ ТА
АНТРОПОГЕННИХ РЕСУРСІВ
для аспірантів**

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітньо-наукова програма
спеціалізація

вид дисципліни

**10 Природничі науки
106 Географія
третій (освітньо-науковий)
Географія
Конструктивна географія і раціональне
використання
природних ресурсів
вибіркова**

Форма навчання	денна, заочна
Навчальний рік	2020-2021
Семестр	
Кількість кредитів	8
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: **Масляк П.О.** доктор географічних наук, професор, професор кафедри географії України

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» _____ (дата) 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» _____ (дата) 20__ р.

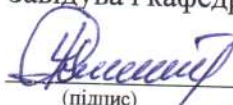
КИЇВ – 2020

Розробник: Масляк П.О. доктор географічних наук, професор, професор кафедри географії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

« 31 » серпня 20 20 р.

Завідувач кафедри географії України

(підпис)

(Уліганець С.І.)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 20 20 р.

Схвалено науково – методичною комісією географічного факультету

Протокол №5 від «11» вересня 2020 року

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

(Запотоцький С.П.)

« 11 » вересня 20 20 року

Вступ

1. Мета дисципліни – підготовка висококваліфікованого фахівця з конструктивної географії і раціонального використання природних та антропогенних ресурсів. Розвиток креативних здібностей аспірантів на основі порівняльних характеристик особливостей використання природних і антропогенних ресурсів в Україні і інших державах світу.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни

1) Істинне опанування всім комплексом навчальних дисциплін з фізичної та економічної географії, геології, екології, психології тощо під час навчання на географічному факультеті.

2) Знання основ базових географічних, геологічних, економічних, екологічних теорій та концепцій.

3. Анотація навчальної дисципліни: дана навчальна дисципліна присвячена вивченню основних геостратегічних основ раціонального використання природних та антропогенних ресурсів.

При вивченні дисципліни особлива увага звертається на формування найвищих геостратегічних компетенцій у даній галузі знань, здатність визначати стратегічні напрямки формування державної політики у сфері прийняття рішень з використання ресурсів розвитку нації.

4. Завдання (навчальні цілі): розуміння і вміння застосувати на практиці державного управління основних теоретичних засад геостратегії держави у галузі раціонального використання природних та антропогенних ресурсів; формування здатності до відстоювання національних інтересів у даній галузі; розвиток здатності чітко формулювати мету та завдання власної діяльності й прогнозувати її результати в умовах перманентної соціально-економічної та ментальної кризи в державі.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1.знати; 2.вміти; 3.комунікація; 4.автономність та відповідальність)		Форми (та/або) методи і технології викладання і навчання	Методи оцінювання та рубіжний критерій оцінювання (за необхід- ності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисци- пліни
Код	Результати навчання			
1.1.	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницької інноваційної діяльності у сфері Наук про Землю, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики	Лекція, самостійна робота	Творче завдання	3
1.2.	Здатність до обструктивного мислення, аналізу та синтезу. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність працювати в міжнародному науковому просторі. Здатність розробляти та управляти науковими проектами)	Лекція, самостійна робота	Творче завдання	3
1.3.	Здатність формулювати наукову проблему , розробляти робочі гіпотези, визначити актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішувати для досягнення мети; оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики	Лекція, самостійна робота	Творче завдання	5
1.4.	Здатність використовувати традиційні та інноваційні методи конструктивно-географічних досліджень; способи набуття обробки, передачі, збереження первинних географічних даних; принципи обробки географічних даних та отримання корисної інформації та нових знань.	Лекція, самостійна робота	Доповідь, презентація	10

1.5.	Вміння самостійно готувати запити і звітну частину для виконання проектів за національними та міжнародними грантами в галузі конструктивної географії і раціонального природокористування природних ресурсів, організувати консорціуми та брати участь у міжнародній науковій кооперації	Практична і самостійна робота	Доповідь, презентація	5
1.6.	Здатність використовувати геопросторові закономірності перебігу природних та антропогенних факторів в географічній оболонці, закономірності різних природо-господарських систем, новітні теорії, що пояснюють розвиток різних систем використання природних та антропогенних ресурсів, особливості ефективного методологічного підходу для вирішення актуальних завдань збалансованого природокористування	Лекція, самостійна робота	Індивідуальний проект	10
1.7.	Вміння будувати систему експериментальних досліджень для практичного підтвердження теоретичних припущень та реалізувати її у вигляді технологічного процесу	Практична і самостійна робота	Індивідуальний проект	10
1.8.	Знання і дотримання норм наукової етики і академічної доброчесності	Лекція, самостійна робота	Індивідуальний проект	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8
1. Мати знання з питань організації і форм здійснення в сучасних умовах наукового та навчального процесів, їхнього наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення	+	+	+					
2. Формулювати з повних дослідницьких			+	+	+	+		

позицій робочі гіпотези досліджуваної проблеми та загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки								
3. Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які проводять до отримання нових знань				+	+	+	+	+
4. Обґрунтовувати необхідність і обсяги експериментальних досліджень; працювати на сучасному обладнанні, обробляти експериментів; аналізувати; систематизувати та узагальнювати результати проведення експериментів і досліджень.	+	+	+	+	+	+		
5. Проводити опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу Комунікація				+	+	+	+	+
6. Вміти професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практичне використання іноземної мови (в першу чергу - англійської) у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності					+	+	+	+
7. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо і на основі етичних міркувань (мотивів)	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

Форми оцінювання

Семестрове оцінювання

- максимальна кількість балів, які можуть бути отримані аспірантами (60 балів);
- контрольні роботи (творчі завдання, ревію, есе): РН 1,2; 1,4 (знання) (6 балів);
- практичні: РН 1.1; 1,3; 2.1-2.2; 3.3; 4.2-4.5 (знання та вміння) (24 бали).
- індивідуальний проект: РН 4.3- 4.5 (кваліфікація, автономність та відповідальність) (30 балів).

Для аспірантів, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня семестрового оцінювання – 36 балів проводиться підсумкова семестрова контрольна робота, максимальна оцінка за яку не може перевищувати 25 балів.

7.1. Організація оцінювання: оцінювання здійснюється упродовж семестру та під час екзаменаційної сесії.

Практичні роботи оцінюються за ревію, есе та презентаціями на електронних носіях на кожному занятті або у зазначений викладачем термін (за роботи, подані пізніше зазначеного терміну, оцінка складає 50% від максимальної кількості балів).

Контрольні роботи проводяться у вигляді творчих завдань, ревію, есе з даної в дисципліні проблематики під час лекції в другій половині семестру.

Індивідуальний проект оформляється за вимогами наукової публікації у електронному вигляді та захищається на передостанньому тижні навчання.

Залік складається у терміни визначені розкладом екзаменаційної сесії.

7.2. Підсумкове оцінювання:

- іспит;
- максимальна кількість балів які можуть бути отримані аспірантом (40 балів);
- результати навчання які оцінюються (РН 1.1 -1.4);
- форма проведення (письмова робота);
- види завдань, 4 запитання (частка в сукупній оцінці кожного запитання – 25%);
- мінімальний рубіжний рівень екзаменаційної оцінки, за якою іспит вважається складеним (24 бали);
- умови допуску до іспиту;
- аспірант, який набрав сумарно меншу кількість балів від критично-розрахункового мінімуму - 36 балів до підсумкового оцінювання не допускається;

- аспірант допускається до іспиту за умови виконання 100% індивідуального проекту, оформленого за вимогами наукової публікації та представленого у електронному вигляді;
- аспіранту, який виконав індивідуальний проект та опублікував його у вигляді наукової статті у науковому журналі, що внесений до науково метричної бази Київського національного університету імені Тараса Шевченка, або до міжнародної науково метричної бази, іспит з 90 балами виставляється автоматично. Вищі за 90 балів оцінки він отримує за роботу над матеріалом дисципліни протягом семестру.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Відмінно /Excellent	90 - 100
Добре /Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни.

Тематичний план лекцій і практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота
1.	Тема 1. Вступ. Геополітика та геостратегія	2		2
2.	Геологічне і географічне середовище людства. Глобальна проблема вичерпання мінеральних ресурсів.	2		2
3.	Ресурсний потенціал атмосфери. Енергетичні, кліматичні та агрокліматичні ресурси. Глобальні зміни клімату.	2		2
4.	Гідросфера та система Землі. Прісна вода як ресурс і чинник розвитку людства. Водозабезпеченість.	2		2
5.	Біосфера та системи Землі. Біологічні ресурси та їх раціональне використання.	2		2
6.	Світосистема як результат і процес формування глобальної єдності в системі «суспільство-природа»	2		2
7.	Людські ресурси. Демографічна ємність території. Міграції. Демографічна політика країн.	2		2
8.	Вплив на розвиток економіки та	2		2

	спеціалізацію країн і регіонів особливостей ринку праці. Демографічні прогнози			
9.	Використання ресурсів у глобальній економіці. Рациональне використання ресурсів у господарстві світу	2		2
10.	Валютні ресурси. Міжнародна валютно-фінансова система. Ринок інвестицій та фінансів.		2	2
11.	Окультурені ландшафти. Географічна культура населення як ресурс розвитку		2	2
12.	Сталий розвиток, стратегія гуманізації суспільства. Середовище існування людини та його якість.		2	2
13.	Індивідуальний проект			72
	Разом	18	6	96

Загальний обсяг -120 год.

Лекцій -18

Практичних – 6

Самостійна робота -96

Рекомендована література:

Основна

1. Екологічна безпека та економіка : монографія / М.І. Сокур, В.М. Шмандій, Є.К. Бабець, В.С. Білецький, І.Є. Мельнікова, О.В. Харламова, Л.С. Шелудченко. – Кременчук, ПП Щербатих О.В., 2020 – 240 с. Масляк П.О. та ін. Гуманітарні та ресурсні проблеми національної безпеки України. Монографія. – К.: ВПК «Експрес-Поліграф», 2011. – 399с.
2. Масляк П.О. та ін. Природничі проблеми національної безпеки України у викликах новітньої історії. Монографія –К.: «Букрек», 2017. – 502с.
3. Масляк П.О. та ін. Українська екологічна енциклопедія. –К.: МЕФ, 2006.-807с.
4. Масляк П.О. Рекреаційна географія.- К.: Знання, 2008.-343с.
5. Масляк П.О. Країнознавство.- К.: Знання, 2008.-293с.
6. Природничі проблеми національної безпеки України у викликах новітньої історії : монографія / За ред. Г.І. Рудька, В.В. Стецюка. Київ–Львів–Гейдельберг–Малага–Чернівці: Букрек, 2019. – 504 с.
7. Хвесик М. А. Економіка природокористування: вектори розвитку. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. – 398 с.
8. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / За ред. В.В. Ковалевського, О.Л.Михайлюк, В.Ф. Семенова.- К.: Знання, 2004.-350с.
9. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К.: УНЛ, 2007.-311с.
10. Шаблій О. Основи загальної суспільної географії.: Л.: ЛНУ, 2003.-443с.

Додаткова:

1. Дніспрянський М.С. Геополітика.- Л.: ЛНУ, 2011.-434с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України.- К.: Альтапрес, 2009.- 393с.
3. Гілецький Й.Р. та ін. Географія. Довідник.- Х.: Ранок, 2009.-474с.
4. Географія світового господарства з основами економіки.- К.: Знання, 2011.-636с.
5. Кіпчач Федір. Використання та охорона земельних і лісових ресурсів : навч.-метод. посібник / Федір Кіпчач. – Львів : Малий видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. – 142 с.
6. Крисаченко В.С. Люди і біосфера.- К. Заповіт, 1998.-687 с.
7. Людина і довкілля.- К.: Заповіт, 1995.-431с.
8. Рельєф України.- К.: Слово, 2010.-683с.
9. Олійник Я.Б. та ін. Географія. Україна і світ. – К.: Знання, 2007.-455с.
10. Rowell T. The concept of social dominance // Behav. Biol- 1974.- Vol.11/-p. 131-154.
11. Schweber S.S. The genesis of natural selection. BioScience.- 1978. Vol. 28-№ 5. P. 321-326.
12. Syrotkina O., Aziukovskyi O., Udovyk I., Aleksieiev O., Prykhodchenko S., Piyin L. Mathematical Methods for Detecting and Localizing Failures in Complex Hardware/Software Systems. 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT) (Deggendorf, 16–18 Sept. 2020). Deggendorf, Germany, 2020. P. 177–182. DOI: <https://doi.org/10.1109/ACIT49673.2020.9208898> (Scopus)